

ОБАВЕШТЕЊЕ ЗА СВЕ ЗАИНТЕРЕСОВАНЕ КОРИСНИКЕ
ТРАНСПОРТНОГ СИСТЕМА ГАСТРАНС Д.О.О. НОВИ САД О
САДРЖИНИ ПРАВИЛА О РАДУ ГАСТРАНС-А Д.О.О. НОВИ
САД ОД 3. АПРИЛА 2020. ГОДИНЕ НА КОЈА ЈЕ АГЕНЦИЈА ЗА
ЕНЕРГЕТИКУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ДАЛА САГЛАСНОСТ ДАНА
15. МАЈА 2020. ГОДИНЕ

Нови Сад, 22. мај 2020. године

1

I УВОД

Поступајући у складу са чланом 254. Закона о енергетици и тачком 16. став 1. Коначног акта о изузећу, ГАСТРАНС д.о.о. је започео припреме на изради нацрта Правила о раду транспортног система природног гаса (у даљем тексту: Правила о раду) у априлу месецу 2019. године, одмах након спровођења обавезујуће фазе алокације капацитета у складу са Коначним актом о изузећу.

ГАСТРАНС д.о.о. је дана 10. септембра 2019. године започео јавне консултације у односу на нацрт Правила о раду тако што је на својој интернет страници објавио јавни позив свим заинтересованим лицима да учествују у поступку јавних консултација и да до 10. октобра 2019. године дају своје писмене коментаре и предлоге на нацрт Правила о раду, обавестивши и Агенцију за енергетику Републике Србије (АЕРС) о отпочињању поступка јавних консултација у односу на нацрт Правила о раду.

ГАСТРАНС д.о.о. је дана 17. септембра 2019. године започео јавне консултације у односу на нацрт краткорочног уговора о транспорту природног гаса тако што је на својој интернет страници објавио јавни позив свим заинтересованим лицима да учествују у поступку јавних консултација и да до 17. октобра 2019. године дају своје писмене коментаре и предлоге на нацрт краткорочног уговора о транспорту природног гаса, обавестивши и Агенцију за енергетику Републике Србије о отпочињању поступка јавних консултација у односу на нацрт краткорочног уговора о транспорту природног гаса.

У поступку јавних консултација у односу на нацрт Правила о раду, односно у односу на нацрт краткорочног уговора о транспорту природног гаса, ГАСТРАНС д.о.о. је примио писмене коментаре и предлоге постојећих корисника транспортног система, али и писмене коментаре и предлоге и других заинтересованих лица који у тренутку давања коментара још увек нису корисници транспортног система ГАСТРАНС д.о.о., као и коментаре других релевантних субјеката.

ГАСТРАНС д.о.о. је посветио значајно време, труд и пажњу детаљној анализи достављених му коментара, предлога и сугестија које је настојао да у највећој мери прихвати где год је то било оправдано и целисходно и где је резултирало квалитативном унапређењу текста, за чим је припремио усаглашену верзију Правила о раду коју је након усвајања од стране управе ГАСТРАНС д.о.о., дана 3. априла 2020. године доставио на сагласност Агенцији за енергетику Републике Србије у складу са чланом 53. став 1. тачка 4. Закона о енергетици.

Агенција за енергетику Републике Србије је, поступајући у складу са својим овлашћењима, дана 15. маја 2020. године дала сагласност на достављена Правила о раду.

Предметни документ садржи приказ садржине Правила о раду и заснива се на коришћењу појмова из самих Правила о раду. Документ поред Увода, садржи и одељак Структура који прати редослед поглавља и даје сумаран приказ садржине сваког поглавља, као и одељак Закључак.

II СТРУКТУРА

1. УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

Тачка 1 Правила о раду садржи уводне одредбе и ближе појашњава правни основ за доношење Правила о раду, регулаторни оквир утврђен Коначним актом о изузећу, даје појашњење који део капацитета се већ сматра уговореним и који током трајања изузећа неће бити нуђен у складу са овим Правилима о раду (део капацитета уговорен по основу Дугорочног УТПГ-а), појашњава принципе нуђења Капацитетних производа у складу са Правилима о раду, на генералан начин и на нивоу принципа појашњава питање тарифе за транспорт (уз појашњавање разлике у начину одређивања тарифе за транспорт за Непрекидни дугорочни капацитет и тарифе за транспорт за Капацитетне производе који се уговарају Краткорочним УТПГ-ом), одређује однос Правила о раду и Краткорочног УТПГ-а, односно Правила о раду и Дугорочног УТПГ-а, и опредељује садржину Правила о раду у свему у складу са чланом 254. Закона о енергетици и Коначним решењем о изузећу.

2. ПОЈМОВИ

Тачка 2 Правила о раду садржи одређење појмова коришћених у тексту Правила о раду. Појмови обједињени у тачки 2 Правила о раду омогућавају свим заинтересованим Корисницима лакше и једноставније сналажење кроз текст Правила о раду. Тачка 2 додатно појашњава начин тумачења појмова у случају несагласности Правила о раду и Дугорочног УТПГ-а, односно Правила о раду и Краткорочног УТПГ-а.

3. ПРИСТУП СИСТЕМУ

Тачка 3 Правила о раду на детаљан начин уређује поступак и начин остваривања приступа систему и то кроз опис регистрације заинтересованих лица на Платформи за резервацију капацитета, прецизирање права која ова лица остварују регистрацијом на Платформи за резервацију капацитета, детаљан опис процедуре остваривања приступа систему Транспортера кроз исцрпна упутства у погледу садржине захтева за приступ и документације која се прилаже уз захтев, поступања у случају да је захтев непотпун, те начина подношења захтева и пратеће документације. Предметна тачка додатно уређује принципе на којима почива закључивање Краткорочног УТПГ-а на „транспортну или плати“ основи, принципе одређивања Аукцијских цена за сваки Капацитетни производ за сваку Тачку интерконекције, те Почетне цене за сваку Гасну годину. Тачка 3 Правила о раду садржи и обавезе у погледу ажурирања података и обавештавања о статусним променама. И на крају, Тачка 3 садржи упутство за приступ систему Корисника који има закључен Дугорочни УТПГ у циљу уговарања Капацитетних производа предвиђених Правилима о раду.

4. КОМУНИКАЦИЈА И ГАСТРАНС ЕЛЕКТРОНСКА ИНФОРМАЦИОНА ПЛАТФОРМА

Тачка 4 Правила о раду прописује начин и поступак комуникације између Транспортера и Корисника и између Корисника у циљу остваривања права и испуњавања обавеза која Транспортер односно Корисници имају на основу Правила о раду и уговора о транспорту гаса. Тачка 4 додатно уређује обавезе Транспортера у погледу омогућавања техничке подршке Корисницима и комуникације у погледу коришћења ГЕИП-а, као и резервне начине комуникације у случају да ГЕИП не функционише из ма ког разлога.

5. ИНСТРУМЕНТ ОБЕЗБЕЂЕЊА ПЛАЋАЊА

Тачка 5 Правила о раду прописује обавезу достављања Инструмената обезбеђења плаћања које су Корисници дужни да обезбеде Транспортеру, изузетак од предметне обавезе у случају Корисника који испуњавају критеријуме Изузећа на основу рејтинга, као и детаљан опис врсте и природе средстава обезбеђења, као и одређивање критеријума на основу којих се израчунава висина вредности инструмента обезбеђења у зависности од врсте Капацитетног производа које Корисник намерава да уговара. Предметна тачка уређује и поступак достављања Инструмената обезбеђења плаћања, начин израчунавања Распоживог износа за учествовање на аукцијама, као замену и враћање Инструмената обезбеђења плаћања. Тачка 5 Правила о раду рефлектује коментаре у поступку јавних консултација и предложене захтеве за потребним прецизирањима и појашњењима.

6. КАПАЦИТЕТНИ ПРОИЗВОДИ

Тачка 6 Правила о раду садржи детаљне одредбе о врстама Капацитетних производа које Транспортер нуди Корисницима а који се уговарају као Непрекидни капацитет или Прекидни капацитет, у Физичком току или у Комерцијалном повратном току, за период од једне Гасне године, односно за период краћи од једне Гасне године. Тачка 6 Правила о раду такође уређује и обавезе Транспортера у погледу позивања Корисника да му учине понуде, објављивања Распоживих капацитета, као и објављивања Почетне цене, те прецизирање да се уговарање Капацитетних производа врши у поступку аукција које се спроводе на Платформи за резервацију капацитета за сваку Тачку интерконекције.

7. УГОВАРАЊЕ КАПАЦИТЕТА

Тачка 7 Правила о раду детаљно прописује који Капацитетни производи се нуде на којим аукцијама, начин израчунавања Распоживог капацитета који се нуди на аукцији, као и када се нуде Непрекидни годишњи, као и Прекидни капацитети. Додатно, тачка 7 Правила о раду уређује нуђење Спојеног капацитета Транспортера и Суседног ОТС-а на ма којој Тачки интерконекције, као и када и на који начин се може нудити Комерцијални повратни ток. Предметна тачка садржи и одређење календара аукција, услова које Корисник треба да испуни

како би могао да учествује на аукцији, опис платформе за расподелу капацитета, алгоритма аукција, садржај обавештења о Уговореног капацитета који шаље РБП платформа, прописивање обавеза Транспортера на основу тог обавештења, као и рокове за објављивање резултата аукција на интернет страници Транспортера. Тачка 7 уређена је у складу са принципима најбоље праксе уговарања капацитета и највишим међународним стандардима, а нарочито рефлектује правила Регулative (ЕУ) бр. 2017/459 о успостављању мрежних правила о механизмима за расподелу капацитета у транспортним системима за природни гас, чиме је ГАСТРАНС д.о.о. усвојио коментаре примљене током јавних консултација.

8. ПРЕДАЈА УГОВОРЕНОГ КАПАЦИТЕТА

Тачка 8 Правила о раду садржи опис процедуре, временских рокова, врсте Капацитетних производа и услова под којима Корисник може да врати Транспортеру капацитете које је уговорио а који му из ма ког разлога нису више потребни. Додатно, предметна тачка уређује поступак и услове под којима ће Транспортер предате капацитете нудити на аукцијама, те обавезе Корисника према Транспортеру у погледу предатог капацитета све док предати капацитет не буде уговорен између Транспортера и новог Корисника, укључујући и обавезу плаћања на страни Корисника који је предао капацитет у случају када је аукцијска цена по којој је капацитет поново уговорен са другим Корисником нижа од аукцијске цене по којој је капацитет првобитно уговорен.

9. МАРКЕТ ТЕСТ ПРОЦЕДУРА

Тачка 9 Правила о раду детаљно уређује обавезу Транспортера да најмање сваке друге године испитује заинтересованост тржишта природног гаса за додатним капацитетима на Улазној и Излазним тачкама, укључујући и сарадњу са Суседним ОТС-ом, обавезне јавне консултације и прибављање мишљења АЕРС, као и услове под којима постоји обавеза изградње додатних капацитета условљена позитивним резултатом економског теста спроведеног код Транспортера и код Суседног ОТС-а. Ова тачка рефлектује правила Регулative (ЕУ) бр. 2017/459 о успостављању мрежних правила о механизмима за расподелу капацитета у транспортним системима за природни гас, чиме је ГАСТРАНС д.о.о. усвојио коментаре примљене током јавних консултација.

10. СЕКУНДАРНА ТРГОВИНА КАПАЦИТЕТИМА

Тачка 10 Правила о раду уређују поступак и начин Секундарне трговине капацитетима дела или целокупног капацитета као Уступање или Давање на коришћење, уз дефинисање права и обавеза Корисника према Транспортету у случају Уступања, односно Давања на коришћење, као и поступак, услове и рокове под којима се на РБП платформи одвија Секундарна трговина капацитетима.

11. ТРГОВИНА ПРИРОДНИМ ГАСОМ НА ВТР

Тачка 11 Правила о раду уређује трговину природним гасом у виртуелној тачки размене (ВТР) посредством ГЕИП-а, те рокове и поступак спровођења трговине на ВТР-у, садржај обавештења о трговини у ВТР-у и услове који морају да буду испуњени да би обавештење о трговину у ВТР-у имало статус Номинације/Реноминације на начин уређен Правилима о раду.

12. НОМИНАЦИЈЕ

Тачка 12 Правила о раду садржи правила о поступку и начину подношења Номинација, правила за Једностране номинације, односно Двостране номинације, поступак Номинација у случају када је Транспортер Активни ОТС, односно када је Транспортер Пасивни ОТС, те правило једнаких номинација. Предмета тачка детаљно уређује садржину Номинације, као и услове које је потребно испунити да би се обавештење о трговини природним гасом у ВТР сматрало Номинацијом, односно Реноминацијом, као и временски редослед активности у погледу Номинација. Такође, Тачка 12 уређује и Реноминације, укључујући и ограничења Реноминација за део Непрекидних капацитета, те поступак у складу са којим се спроводе Прекомерне унутар-дневне номинације којима се истовремено шаље реноминација и уговара додатни капацитет за део Гасног дана.

13. УПАРИВАЊЕ И ПОТВРЂИВАЊЕ

Тачка 13 Правила о раду прописује процедуру на основу које Транспортер са Суседним ОТС-овима упарује номинације примљење од Корисника, тако да се постигне једнакост потврђених количина на улазима и излазима. При томе Транспортер прво постиже једнакост количина које су номиноване Транспортеру, те тако утврђене количине упарује са Суседним ОТС-овима и након постизања једнакости и са Суседним ОТС-овима потврђује количине Корисницима.

14. ОГРАНИЧЕЊЕ, ОБУСТАВА И ПРЕКИД КАПАЦИТЕТА

Тачка 14 Правила о раду садржи правила у случају ограничења и обуставе капацитета, односно у случају прекида капацитета уговорених на прекидној основи, укључујући прописивање редоследа по коме се пружање услуге врши, као и установљавање принципа за умањење накнаде за транспорт у случају ових околности.

15. БАЛАНСИРАЊЕ И РАСПОДЕЛА

Тачка 15 Правила о раду уређује пружање услуге балансирања, обрачун накнаде за дебаланс и оперативно балансирање између оператора транспортних система и то тако да су предметна правила уређена на најекономичнији, правичан, објективан и непристасан начин у циљу пружања подстицаја Корисницима да уравнотеже своју предају и преузимање гаса. Транспортер ће настојати да закључи споразуме о оперативним балансирању са Суседним ОТС-овима, како би обезбедио да за Кориснике дође до дебаланса само у случајевима предвиђеним тим

споразумима, а у случају да до потписивања таквих споразума не дође, примењују се правила утврђена овом тачком о начину израчунавања расподељених количина. У оквиру ове тачке прихваћени су добијени коментари током јавних консултација те је прописано да се продаја односно куповина гаса за балансирање система одвија путем тендера, те је утврђено како ће се одређивати цена гаса који се купује односно продаје. Коментар примљен током јавних консултација да би требало прописати средство обезбеђења за дебаланс није прихваћен као неповољнији за Кориснике од првобитно предвиђеног решења.

16. ОДРЖАВАЊЕ И УПРАВЉАЊЕ У СЛУЧАЈУ ПОРЕМЕЋАЈА У СИСТЕМУ

Тачком 16 Правила о раду су регулисан правила за одржавање објеката, управљање у случају поремећаја у систему и правила поступања у случају када је угрожена сигурност испоруке природног гаса. Предметна правила су усклађена за Законом о енергетици и релевантним подзаконским актима, при чему и Транспортер и Корисници треба да настоје да редовно одржавање буде спровођено током летњих месеци.

17. КВАЛИТЕТ ГАСА

Тачка 17 Правила о раду садржи правила везана за обавезу предаје гаса који одговара захтевима квалитета, као и права Транспортера односно Корисника у случају предаје гаса који не одговара предметним захтевима.

18. ГАС ЗА СОПСТВЕНУ ПОТРОШЊУ

Тачка 18 Правила о раду предвиђа право Корисника да изабере између предаје гаса за сопствену потрошњу у природи и накнађивања трошкова набавке гаса за сопствену потрошњу од стране Транспортера, садржи правила за обрачун гаса за сопствену потрошњу по Корисницима, правила о накнади коју Транспортер обрачунава Корисницима за гас за сопствену потрошњу у зависности од тога да ли Корисници гас за сопствену потрошњу дају у природи или сnose трошак његове набавке. Такође су прописана јасна правила за спровођење тендера за набавку гаса за сопствену потрошњу од стране Транспортера.

19. МЕРЕЊЕ

Тачка 19 Правила о раду рефлектује законске захтеве у погледу мерне опреме и процедуре за мерење и обавезу Транспортера односно право Корисника у погледу верификације исправног рада мерне опреме.

20. МЕСЕЧНИ ИЗВЕШТАЈИ, ФАКТУРЕ И ПЛАЋАЊА

Тачком 20 Правила о раду прописана је обавеза Транспортера да Корисницима доставља месечне извештаје и месечне фактуре, које садрже информације потребне сваком Кориснику ради утврђивања и провере својих финансијских обавеза према Транспортеру за пружене услуге. Ова тачка такође прописује рокове плаћања и право на рекламације.

21. ИЗМЕНА ПРАВИЛА О РАДУ

Тачка 21 Правила о раду уређује процедуру измена Правила о раду. Предвиђено је да процедуру за измену може да покрене сам Транспортер, Одбор корисника, било који Корисник или треће лице, те је прописан поступак одлучивања о изменама, који подразумева и јавне консултације, давање мишљена од стране Лица задуженог за праћење Програма недискриминаторног понашања и давање сагласности АЕРС-а, све у складу са примљеним коментарима и Законом о енергетици и Коначним актом о изузећу.

22. ОДБОР КОРИСНИКА

Тачка 22 Правила о раду садржи правила за образовање и рад Одбора корисника, при чему се одбор састоји од Корисника који имају закључен дугорочни уговор о транспорту гаса и од Корисника који имају закључен краткорочни уговор. Није прихваћен предлог примљен током јавних консултација да поред Корисника Одбор корисника треба да укључи и трећа лица, с обзиром да је у питању орган Корисника, а не било ког лица, а трећим лицима је тачком 21 Правила о раду омогућено да предлажу измену Правила о раду.

23. РЕШАВАЊЕ СПОРОВА

Тачка 23 садржи одребе о решавању спорова, при чему је усвојено решење да поред споразумног решавања спорова и могућности ангажовања експерта, надлежност за решавање спорова има стварно надлежни суд у Новом Саду, што је у складу са досадашњом праксом других делатности у области енергетике.

24. ОБЈАВЉИВАЊЕ ПОДАТАКА И ЧУВАЊЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ

Тачка 24 Правила о раду садржи одредбе о подацима неопходним за приступ систему које ће Транспортер објављивати. Листа података наведена у овој тачки је у складу са коментарима примљеним током јавних консултација у потпуности усклађена са Анексом I ЕУ Регулative бр. 715/2009 о условима за приступ транспортним мрежама за природни гас.

25. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Тачка 25 садржи прелазне и заврше одредбе какве првни акти у Републици Србији уобичајено садрже, као и одредбе које је потребно да овакав одељак Правила о раду садржи у конкретном случају.

III ЗАКЉУЧАК

ГАСТРАНС д.о.о. се захваљује свим лицима која су послала коментаре на нацрт Правила о раду и нацрт Краткорочног уговора о транспорту природног гаса. Као што се из претходног поглавља

може закључити, највећи број предметних коментара су прихваћени од стране ГАСТРАНС д.о.о., што је свакако побољшало квалитет Правила о раду и што ће засигурно довести до његове једноставније примене од дана почетка оперативног рада.

ГАСТРАНС д.о.о. позива сва лица која могу постати Корисници у складу са Правилима о раду да се региструју на Regional Booking Platform, како би имали довољно времена да се упознају са начином рада Платформе за резервацију капацитета, што би допринело томе да се аукције за уговарање Капацитних производа у складу са Правилима о раду односно секундарна трговина капацитетима одвијају несметано почев од почетка оперативног рада.

ГАСРАНС д.о.о. ће благовремено, објављивањем предметне информације на својој интернет страници, обавестити сва лица од ког момента могу да подносе Захтев за приступ у смислу тачке 3 Правила о раду, као и о датуму почетка оперативног рада.